

Motion till riksdagen 2024/25:2159

av Mikael Larsson m.fl. (C)

Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen anvisar anslagen för 2025 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt förslaget i tabellen i motionen.

Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

Att Sverige är ett land som bygger säkerhet med andra har varit grunden för svensk säkerhets- och försvarspolitik sedan alliansregeringens dagar. Men det är först nu, genom Sveriges inträde i Nato, som det fått verklig betydelse. Centerpartiet har under lång tid påtalat vikten av att Sverige går med i Nato, och vi fick under 2020 också stöd för vår politik i riksdagen, då det beslutades att Sverige borde uttala en Natooption i sin säkerhetspolitiska linje. Detta visade sig vara viktigt när läget blev skarpt i samband med Rysslands anfall av Ukraina samt då de hotade oss och flera andra europeiska länder i februari 2022.

Försvarsanslagen har ökat kraftigt senaste åren, något Centerpartiet prioriterat och drivit på för över tid först som en del av försvarsgruppen (2015–2018), bestående av regeringen, Centerpartiet, Moderaterna och Kristdemokraterna (del av perioden), och sedan som samarbetsparti till den dåvarande regeringen tillsammans med Liberalerna mellan 2019 och 2021. Vi deltog också i överläggningarna med Försvarsberedningen i mars 2022 där det bestämdes att budgetramen skulle höjas ytterligare som en direkt konsekvens av Rysslands anfallskrig mot Ukraina. Centerpartiet har sammantaget haft en avgörande roll för att säkerställa ekonomiska förstärkningar till försvaret det senaste decenniet.

Vi beklagar att Försvarsberedningen våren 2024 inte kunde komma överens om en nivå för det militära försvaret motsvarande 3 % av BNP och heller inte kunde komma överens om en ambitionshöjning för det civila försvaret motsvarande 100 miljoner kronor senast år 2030. Det är satsningar i den storleksordningen att inget parti ensamt

kan bära dem, utan satsningarna behöver göras brett och i samförstånd mellan riksdagens partier. I denna budget tar Centerpartiet dock ytterligare kliv framåt och satsar 450 miljoner kronor mer än regeringen på totalförsvaret. Av dessa lägger vi 250 miljoner kronor på militärt försvar och 100 miljoner kronor ytterligare på civilt försvar. Det gör vi därför att det är nödvändigt i den tid vi lever i och för att förmågan behöver öka i hela totalförsvaret snabbare än vad både regeringen och Försvarsberedningen i övrigt har kommit fram till.

Det finns många utmaningar för försvaret. Tyvärr har förmågetillväxten påverkats negativt av kriget i Ukraina med ökade krav på beredskap, men också av bl.a. ett uppdamt behov av reparationer och reservdelar och av personalbrist. Personalen är Försvarsmaktens viktigaste resurs i utvecklingen av försvarsförmågan. I takt med att försvarsekonomin växer ser vi också ökade möjligheter att villkor och incitamentsstrukturer utvecklas och blir så pass bra att personalen väljer att stanna kvar, eller komma tillbaka.

Svensk försvarsförmåga ska utvecklas så att hela landet kan försvaras genom ökad tillgänglighet och förbättrad operativ förmåga, genom omedelbart gripbara krigsförband. Förmågan att samtidigt kunna mobilisera krigsorganisationen i händelse av höjd beredskap är viktig, enskilt eller tillsammans med allierade är prioriterat. Att arméns förmågeutveckling fortsätter och prioriteras är av stor vikt; det gäller både fältförbandens och territorialförbandens förmåga. Vi ska också kunna försvara svenskt territorium till sjöss, enskilt under svensk ledning eller under ledning av allierade. Förmågan till sjökontroll för att hålla sjövägarna öppna ska utvecklas både på västsidan med Göteborgs hamn och i Östersjön. Sverige ska också kunna försvaras i luften genom att svensk luftförsvarsförmåga utvecklas i ett bredare perspektiv än Jas. Det innebär att flygvapnet tillsammans med arméns luftvärn och marinen ska kunna kontrollera luftrummet och skydda mot fienders flygvapen och fjärrstridsmedel. Uthållighet i krigsorganisationen skapas bl.a. också genom en ändamålsenlig logistikfunktion. Det är en förutsättning inte bara för att kunna verka i fred, kris och krig men också för ett effektivt och ändamålsenligt världsstödsstöd.

För Centerpartiets del ser vi att Östersjökusten och hela Östersjön kommer att bli än mer strategiskt viktig och att Sverige kommer att få en viktig roll i försvaret av densamma, tillsammans med övriga Östersjöstater. På samma sätt ser vi att områdena kring Arktis och Barents hav också kommer att vara strategiskt viktiga för Sverige att bidra i försvaret av. Här blir det inte minst viktigt att fortsätta utveckla vinterförmågan. Den nordiska och nordisk-baltiska dimensionen och samarbetet kommer att fördjupas allt mer och svenskt försvar integreras i en större Natohelhet. Det binder ihop vår region i en tydlig större regional kontext samtidigt som det stärker den transatlantiska länken. Över tid behöver också cybersäkerheten stärkas ytterligare inom Försvarsmakten och resten av samhället, på bredden och spetsen.

För att skynda på förmågeutvecklingen inom det militära försvaret vill Centerpartiet lägga ytterligare 250 miljoner kronor på Försvarsmakten 2025, varav 125 miljoner läggs på förbandsanslaget för att möjliggöra förstärkt incitamentsstruktur, utbildning och övning ute på förbanden. 125 miljoner kronor läggs på materielanslaget för ytterligare inköp av ammunition.

Krisberedskap och utvecklingen av det civila försvaret

Rysslands krig mot Ukraina och de hybridattacker vi dagligen ser innebär stora utmaningar också för svensk fredstida krisberedskap och det har visat på vikten av att snabbt vidta ytterligare åtgärder för att bygga upp ett modernt civilt försvar med åtgärder som gör skillnad på både kort och lång sikt. Det civila försvarets behov ska vara dimensionerande för beredskapsplaneringen. Erfarenheter från Rysslands krig mot Ukraina ska kontinuerligt dras och påverka beredskapsutvecklingen i Sverige.

Vi ser tydliga behov av att stärka cybersäkerheten och av investeringar för att skydda samhällsviktig infrastruktur lokalt, regionalt och nationellt, och vi ser behov av att säkerställa kompetens- och personalförsörjningen både i kris och under höjd beredskap. Vi ser ett behov av att fortsätta utveckla befolkningsskyddet och räddningstjänstens förutsättningar att verka under höjd beredskap. Vi ser ett behov av att bygga motståndskraft i grunden och av att dra nytta av de gröna näringarna för att stärka förnödenhetsförsörjningen, bygga motståndskraft och minska beroendet av utländsk olja och gas. Vi ser ett behov av fortsatt samarbete med näringslivet på både nationell och regional nivå, på lika villkor och med ömsesidig insikt om beroenden och mervärden.

Centerpartiet kommer att fortsätta att driva på för att nödvändiga förändringar kommer på plats och att de beslut som redan fattats av riksdagen får genomslag och blir verklighet och att än mer görs. När ökade krav ställs på kommuner och regioner behöver finansieringsprincipen fortsatt få genomslag. Kommuners och regioners beredskap och skydd för samhällsviktig verksamhet utgör grunden för motståndskraften i vårt lands civila försvar.

Stärk energisektorns motståndskraft

I det pågående kriget i Ukraina har Ryssland vid upprepade tillfällen genomfört såväl cyberattacker som fysiska attacker mot energisektorn. Även energisektorn i EU och Sverige har attackerats digitalt under det senaste året. Att energisektorn används strategiskt som pjäs i säkerhetspolitikens spel har varit tydligt de senaste åren. Ett exempel på detta är när Ryssland har använt minskade gasleveranser som medel för att nå strategiska mål. Inom energisektorn finns det därför en stor och befogad oro för hotbilden mot energiinfrastrukturen i Sverige och avsaknaden av förmågor att stå emot dessa. Störningar i energisektorn i Sverige kan dessutom ge kaskadeffekter i Europa, då Sverige är en avgörande leverantör till kontinenten. Därför är Sveriges energisektor i ett särskilt utsatt läge. Diskrepansen mellan hotbild och förmågor är alltför stor.

För att minska diskrepansen vill Centerpartiet satsa ytterligare medel på en robust kommunal energiförsörjning som innebär att det skapas bättre förutsättningar för lokal distribution av el och att risken för avbrott i lokal värmeförsörjning minskar. Vi satsar därför 50 miljoner kronor mer än regeringen på stärkt och decentraliserad energiinfrastruktur genom ett särskilt investeringsprogram för en mer robust kommunal energiförsörjning. Sammantaget stärks motståndskraften i svensk energisektor rejält, och diskrepansen mellan hotbild och förmåga minskar.

Starkare kommunal beredskap

Alla olyckor, översvämningar, skolskjutningar, terrorattacker, pandemier eller vilken fredstida kris vi nu än menar kommer alltid att ske i en kommun. Kommunerna kommer också att vara de aktörer som måste hantera konsekvenserna av ett väpnat angrepp för sina invånare inte minst vad gäller befolkningsskyddet inkl. tillgängliga och ändamålsenliga skyddsrum. Kort och gott: Kommunerna har en nyckelroll i både den fredstida krisberedskapen och i totalförsvaret. Sveriges kommuner måste därför också ha en beredskap för flera olika hot samtidigt. Men kommunerna måste få bättre förutsättningar för det, mer pengar men också bättre stöd och minskad byråkrati.

Regeringens satsningar på kommunal förmåga inom civilt försvar är kraftigt underdimensionerade för behoven 2025. Den kommunala beredskapen behöver stärkas ytterligare och det kan inte vänta. Centerpartiet anser därför att ytterligare 50 miljoner kronor bör skjutas till för en bättre kommunal beredskap redan 2025 så att kommunerna kan anställa fler med beredskapskompetens och genomföra fler övningar och utbildningar med tjänstemän, politiker och civilsamhällets organisationer samt för att utveckla arbetet vidare inom fler områden parallellt.

Stödet till Ukraina behöver öka kraftigt och Jas skickas till Ukraina

Det är bra att regeringen skapar en särskild fond för stödet till Ukraina, men tyvärr är den inte tillräcklig. Centerpartiet vill tillskapa en särskild, och i sin helhet omedelbart tillgänglig, Ukrainafond för stödet till Ukraina på en procent av BNP per år utanför den ordinarie statsbudgeten. Den lösning som regeringen valt innebär en risk att nödvändigt stöd till Ukraina i praktiken skjuts på framtiden. Regeringens satsning är heller inte tillräcklig eftersom den begränsas till 75 miljarder kronor fram till 2026 men med en ram på 25 miljarder kronor per år. Med Centerpartiets kraftigt ökade ambition i fråga om stödet till Ukraina är vår bedömning att det är möjligt att skicka Jas under 2025, för att stärka luftförsvaret av Ukraina. I det ryms också resurser för logistik, reparation och annat nödvändigt stöd. Beslut om detta behöver fattas redan 2024.

Övriga förändringar inom utgiftsområdet

Centerpartiet står bakom regeringens satsning på 4 miljoner kronor till FOI för att omhänderta dess roll kring lagen om utländska direktinvesteringar men avvisar att finansieringen ska tas från stärkt livsmedelsberedskap inom UO23. Tvärtom behöver livsmedelsberedskapen och försörjningsförmågan för livsmedel stärkas i hela landet; i det är beredskapslager av särskilt viktiga livsmedel och insatsvaror en viktig del. Istället vill vi finansiera FOI:s roll i lagen om utländska direktinvesteringar genom en omfördelning inom FOI:s egen forskningsverksamhet inom civilt försvar. Förutom att vi avvisar regeringens minskning av livsmedelsberedskapen inom UO23 vill vi också se ytterligare resurser avsättas till den. Centerpartiet vill se sammantaget ytterligare 100 miljoner kronor för stärkt livsmedelsförsörjning och beredskapslager av särskilt viktiga livsmedel och insatsvaror.

Därtill ser vi att regeringens satsning på att stärka den enskildas cybersäkerhet är bra och nödvändig, men vi anser att det är studieförbunden som finns i hela landet nära

människor som bättre gör detta än MSB. Vi vill att MSB använder 11 miljoner kronor av sina ökade anslag till att finansiera studieförbunden för att genomföra denna viktiga verksamhet. Folkbildning, folkförankring och totalförsvar hör ihop och kan utvecklas tillsammans.

Centerpartiets överväganden

Anslagsförslag för 2025 för utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

Tusental kronor

Anslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Förbandsverksamhet och beredskap	66 245 663	125 000
1:2 Försvarsmaktens insatser internationellt	2 799 759	±0
1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar	59 558 871	125 000
1:4 Forskning och teknikutveckling	1 251 905	±0
1:5 Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten	15 522	±0
1:6 Totalförsvarets plikt- och prövningsverk	450 310	±0
1:7 Officersutbildning m.m.	351 266	±0
1:8 Försvarets radioanstalt	2 859 348	±0
1:9 Totalförsvarets forskningsinstitut	572 134	±0
1:10 Nämnder m.m.	8 786	±0
1:11 Försvarets materielverk	3 963 946	±0
1:12 Försvarsunderrättelsedomstolen	11 786	±0
1:13 Myndigheten för totalförsvarsanalys	85 518	±0
1:14 Stöd till Ukraina	22 740 000	±0
2:1 Kustbevakningen	1 890 822	±0
2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor	506 850	±0
2:3 Ersättning för räddningstjänst m.m.	27 580	±0
2:4 Krisberedskap	2 391 608	100 000
2:5 Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal	444 671	±0
2:6 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	2 030 260	±0
2:7 Statens haverikommission	65 802	±0
2:8 Myndigheten för psykologiskt försvar	156 248	±0
2:9 Rakel Generation 2	668 481	±0
3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten	583 208	±0
Summa	169 680 344	350 000

Centerpartiet föreslår ytterligare medel för civilt försvar genom förstärkning inom anslag 2:4 Krisberedskap i form av åtgärder för robust kommunal energiförsörjning om 50 miljoner kronor 2025 och därefter 50 miljoner årligen samt genom att förstärka kommuners och regioners arbete med krisberedskap med ytterligare 50 miljoner under 2025, 2026 och 2027. Därtill skjuter Centerpartiet till 100 miljoner kronor under UO23 för beredskapslager. MSB (anslag 2:6) får ett minskat generellt tillskott om 11 miljoner 2025, vilket finansierar ett stöd till studieförbunden för att stärka den enskildas cybersäkerhet.

För att snabbare nå det nya 2,6 %-målet för försvarsbudgeten och även överträffa det, så som Centerpartiet resonerade i sin avvikande mening i Försvarsberedningen, föreslås 250 miljoner i ökade anslag till det militära försvaret utöver Försvarsberedningens bana. Detta innebär att anslag 1:1 och 1:3 ökar med 125 miljoner var årligen 2025–2027.

Mikael Larsson (C)

Kerstin Lundgren (C)

Niels Paarup-Petersen (C)